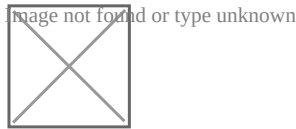


Η γλώσσα των κειμένων του Γέροντος Αιμιλιανού (Μέρος πρώτο) (Γεώργιος Μπαμπινιώτης, Καθηγητής Γλωσσολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών)

/ [Πεμπτουσία](#)



Ο πρώτος τόμος με ομιλίες του Γέροντος Αιμιλιανού Σιμωνοπετρίτου εκδόθηκε από το Ιερό Κοινόβιο του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου της Ορμύλιας Χαλκιδικής με τον τίτλο «Σφραγίς Γνησία». Πέραν του μεστού πνευματικών νοημάτων και βιωμάτων περιεχομένου αυτού του βιβλίου, μεγάλη αίσθηση προκαλεί στον αναγνώστη το εισαγωγικό σημείωμα. Πρόκειται για ένα κείμενο του γνωστότερου ίσως στις μέρες μας Έλληνα Γλωσσολόγου, καθηγητή Γεωργίου Μπαμπινιώτη, το οποίο επιγράφεται ως : «*Η γλώσσα των κειμένων του Γέροντος Αιμιλιανού*». Στο εξαίρετο αυτό κείμενο δίνεται η δυνατότητα στον αναγνώστη να κατανοήσει τη σημασία της γλώσσας ως μέσου επι-κοινωνίας της βιωμένης Αγιοπνευματικής εμπειρίας. Η Πεμπτουσία δημοσιεύει σε τρία μέρη το εισαγωγικό αυτό σημείωμα με την ευχή να αποτελέσει μία αφορμή για τους επισκέπτες της να εντρυφήσουν στις διδαχές του Γέροντος Αιμιλιανού προς ωφέλεια πνευματική.



Όταν πριν από λίγους μήνες συζήτησα με μια μικρή ομάδα μοναχών του Ιερού Κοινοβίου Ευαγγελισμού στην Ορμούλια, γυναικών μοναχών, οι οποίες με υψηλό αίσθημα φιλολογικής ευθύνης θέλησαν να πληροφορηθούν από τον γράφοντα ως γλωσσολόγο, πώς θα έπρεπε να αντιμετωπίσουν γλωσσικώς την έκδοση των κειμένων του πνευματικού τους πατρός, του Γέροντος Αιμιλιανού, τους είπα απλά ό,τι πίστευα ορθό για την περίπτωση: Αποδώστε πιστά τον γραπτό και τον προφορικό λόγο του Γέροντος, έτσι που να μην αλλοιώνεται και να μη προδίδεται η

γλωσσική φυσιογνωμία και το γλωσσικό ήθος της πνευματικής του προσωπικότητας. Ό,τι κι αν σας πουν, δεν έχετε το δικαίωμα, προσέθεσα, εν ονόματι μιας συμβατικής και τεχνητής συνέπειας και ομοιομορφίας στη χρήση της δημοτικής ή της λογιότερης γλώσσας, να αλλοιώσετε τη δομή και τις προθέσεις ενός θεολογικού λόγου που πασχίζει να σπάσει τον γλωσσικό φλοιό, για να δηλώσει όσο πιο καθαρά, απλά και αποτελεσματικά γίνεται την ουσία. Είτε πρόκειται για την ουσία του μοναχισμού, είτε για την ουσία του Θεού κατά τη διδασκαλία της Εκκλησίας, είτε για την ουσία της ζωής και του πνεύματος του ανθρώπου κατά την ορθόδοξη χριστιανική πίστη. Σε μια τέτοια χρήση της γλώσσας ο γλωσσικός υποτάσσεται στον θεολογικό λόγο. Ο γλωσσικός τύπος υπηρετεί επικοινωνιακά το γλωσσικό περιεχόμενο. Το “σημαίνον” ακολουθεί το “σημαινόμενον” της γλώσσας. Όσοι ζητήσουν από τον θεολογικό λόγο του ασυμβίβαστου αγιορείτη Γέροντα να συμβιβαστεί με τον γλωσσικό φορμαλισμό είτε αποκλειστικώς της λόγιας γλώσσας είτε και της δημοτικής, όσοι ζητήσουν να “αποτάξει” τη μία ή την άλλη μορφή της γλωσσικής μας παράδοσης, είναι προφανές ότι ματαιοπονούν. Μια θεολογική σκέψη που ζή και εμβαπτίζεται καθημερινώς, για χρόνια πολλά και για ώρες ατελεύτητες, στη γλώσσα των ιερών κειμένων, είτε πρόκειται για τη Γραφή, είτε για τα πατερικά κείμενα, είτε για την εκκλησιαστική υμνογραφία, είτε για τα κείμενα του μοναχισμού και των Κανόνων της Εκκλησίας, είναι αυτονόητο ότι βιώνει αδιαλείπτως μια μορφή γλωσσικής επικοινωνίας, η οποία περνάει μέσα από αιώνων συνεχιζόμενη λόγια γλωσσική παράδοση. Αυτή η γλωσσική αναστροφή, που γίνεται με τον χρόνο βαθύτερη γλωσσική συνείδηση, συγκροτεί μια γλωσσική οικείωση και μια γλωσσική αίσθηση που λειτουργούν αυτόματα στη γλωσσική έκφραση του αθωνίτη Γέροντα. Γι’ αυτόν η χρήση της λόγιας γλώσσας σε πολλά κείμενά του, που είναι γραμμένα σε μια απλούστερη αλλά λόγια πάντα γλωσσική μορφή, είναι εξίσου φυσική και οικεία όσο η προσευχή, το χαμόγελο ή η αναπνοή. Δεν επιλέγεται η λογιότερη γλώσσα για να εντυπωσιάσει ή να αποτελέσει μορφή γλωσσικής διαφοροποίησης ή επίδειξης ή και απλής συμμόρφωσης σε κάποιους άτεγκτους γλωσσικούς κανόνες. Είναι αυθόρμητο γλωσσικό βίωμα το οποίο ενεργοποιείται αυτομάτως κάθε φορά που θέλει ο Γέροντας να εκφραστεί πιο απαιτητικά, πιο προσεγμένα, όπως όταν χρειάζεται να αναπτύξει ένα λεπτό θεολογικό θέμα.

Μιλώντας για τη γλωσσική επίδραση που έχει δεχθεί ο Γέροντας από κείμενα όπως αυτά που αναφέραμε προηγουμένως, βρισκόμαστε ήδη στην περιοχή που είναι γνωστή από τη σύγχρονη επιστήμη των κειμένων ως διακειμενικότητα. Πρόκειται για έναν τρέχοντα επιστημονικό όρο που χρησιμοποιείται, για να χαρακτηρίσει τις γλωσσικές επιδράσεις που δέχεται κανείς στη γλώσσα των κειμένων του από ορισμένο γλωσσικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, η γλωσσική εμπειρία του Γέροντα, τα γραπτά και προφορικά κείμενα που την συνθέτουν, προερχόμενα από την

εκκλησιαστική - θεολογική γλωσσική παράδοση, είναι φυσικό, όπως εξηγήσαμε ήδη, να έχουν διαμορφώσει έναν γλωσσικό κόσμο έντονα επηρεασμένο από αυτά, μια γλωσσική έκφραση διακειμενικά συνδεδεμένη με αυτά, χωρίς να μειώνεται μ' αυτό στο ελάχιστο ο δημιουργικός χαρακτήρας και τα προσωπικά υφολογικά χαρακτηριστικά της γλώσσας του.

[Συνεχίζεται]